

Κατίνα Εμμανουηλίδου: πως «ο κομμουνισμός άλλαξε και τις γυναίκες»

Η ελληνική ιστοριογραφία έχει ασχοληθεί με την γυναικεία αριστερή πολιτικοποίηση. Αρκετές μελέτες να εστιάζουν στο μεσοπόλεμο, αν και το κυρίως βλέμμα πέφτει στην αντίσταση και τον εμφύλιο πόλεμο. Η ιστορία της αρχαιομαρξίστριας Κατίνας Εμμανουηλίδου προσφέρει τη δυνατότητα να αναδειχθεί η θηλυκή πλευρά σε αυτό το νέο είδος λαϊκού ανθρώπου, τον αγωνιστή και την αγωνίστρια της αριστεράς, που σύμφωνα με τον Άγγελο Ελεφάντη έφερε ο μεσοπόλεμος. Η Κατίνα Εμμανουηλίδου, ψευδώνυμο της Μαριάνθη Πισπιλόγλου, ήταν πρόσφυγας από την Μικρά Ασία, στέλεχος της αρχαιομαρξιστικής οργάνωσης και καπνεργάτρια με έντονη μαχητική δράση. Υπήρξε δημόσιος ρήτορας και πρωταγωνίστρια σε συγκεντρώσεις και διαμαρτυρίες. Παρουσιάζει ένα πρότυπο δυναμικής συμπεριφοράς ήδη από την εποχή της μικρασιατικής καταστροφής και φαίνεται πως οι πρακτικές επιβίωσης της γυναίκας πρόσφυγα είχαν διαμορφώσει εκείνο το πολιτισμικό υπόβαθρο που οδήγησε στη συνδικαλιστική και κομμουνιστική στράτευση. Συνελήφθηκε πολλές φορές από τις δυνάμεις καταστολής και καταδικάστηκε σε φυλάκιση. Οι συλλήψεις της στάθηκαν πάντα επεισοδιακές και αποτέλεσαν θέμα στον τύπο. Υπήρξε παράλληλα μητέρα, ενώ σύντομα θα αρρωστήσει με καρκίνο. Στην ειδησεογραφία ο ελληνικός αστικός τύπος έρχεται αντιμέτωπος με το φαινόμενο μιας νέας μορφής εργατικής θηλυκότητας παράγοντας μια σειρά από νέες αναπαραστάσεις. Χαρακτηριστικός είναι ο τρόπος που οι δυνάμεις καταστολής και ο τύπος διαχειρίζονται το ζήτημα της μητρότητας. Το πιο σημαντικό γεγονός στην ιστορία της ωστόσο υπήρξε η απόδρασή της, ενώ ήταν άρρωστη, από τις γυναικείες φυλακές την 1/1/1933. Το πρόσωπό της αποκτά τη μορφή ενός θρύλου στον κόσμο των εργατών και των εργατριών, ενώ ο αστικός κόσμος βιώνει τραυματικά την απόδρασή της. Το βασικό ερώτημα είναι πως «ο κομμουνισμός άλλαξε και τις γυναίκες.» Ο θάνατος και η κηδεία της θα αποτελέσουν μια ακόμα δημόσια αντιπαράθεση ανάμεσα στους κομμουνιστές και το κράτος. Η Κατίνα Εμμανουηλίδου ήταν το πρότυπο της άλλης μοντέρνας γυναίκας του μεσοπολέμου, όπως διαμορφώθηκε από τις εργατικές εμπειρίες και τον κρατικό αυταρχισμό, διαμορφώνοντας την κομμουνίστρια γυναίκα ως αντίπαλο δέος σε άλλες μορφές θηλυκότητας.